

## **Η ΑΕΙΦΟΡΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΤΟΝ 21ο ΑΙΩΝΑ (Νοέμβριος 2007)**

**Συγγραφέας:** ΜΑΡΙΕΤΤΑ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ

Το Παγκόσμιο Συμβούλιο των Ηνωμένων Εθνών στο Ρίο το 1992 με την ατζέντα 21 και το Συμβούλιο του Γιοχάνεσμπουργκ του 2002 σηματοδότησαν τη δέσμευση της διεθνούς πολιτικής στα θέματα προστασίας του περιβάλλοντος και έδωσαν το μήνυμα για ένα νέο μοντέλο ανάπτυξης, αυτό της αειφόρου ανάπτυξης, που συνδυάζει την προστασία του περιβάλλοντος, την κοινωνική ισότητα και την οικονομική ανάπτυξη.

Οι πολιτικές συμφωνίες για να έχουν επιτυχία, πρέπει να εφαρμοστούν. Η αντιμετώπιση των υφισταμένων μη αειφορικών τάσεων της Ευρώπης θα απαιτήσει αλλαγές σε όλες τις περιοχές χάραξης πολιτικής, στην ενέργεια, τις μεταφορές, την έρευνα, τη γεωργία, την εκπαίδευση, τη βιομηχανία και τη χωροταξία. Το σύστημα δεν θα λειτουργήσει αποτελεσματικά στο μέλλον, ιδιαίτερα αν τα οικοσυστήματα και οι υπηρεσίες που αυτά παραδίδουν στην κοινωνία, όπως η διαχείριση των υδάτων, η προστασία της βιοποικιλότητας, τα τρόφιμα και το κλίμα, υποβαθμίζονται ή είναι εκτός ισορροπίας. Επίσης οι καταναλωτές πρέπει να αποκτήσουν γνώση και κίνητρα για να αλλάξουν τον τρόπο ζωής τους που σήμερα προσκρούει στο τοπικό και παγκόσμιο φυσικό περιβάλλον.

Πολλές από τις βελτιώσεις που χρειαζόμαστε στα επόμενα χρόνια για να προσεγγίσουμε τους στόχους της αειφορίας μπορούν να επέλθουν μόνο μέσω της αλλαγής συμπεριφοράς. Επιπλέον η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να εξασφαλίσει ότι τα πολιτικά μέτρα, που είναι ήδη σε ισχύ, εφαρμόζονται πλήρως. Εν ολίγοις απαιτείται πρώτα απ' όλα η χάραξη οριζόντιας ή mainstreaming πολιτικής, δηλαδή κάτι στο οποίο το ελληνικό κράτος αντιστέκεται με πάθος. Η περιχαράκωση αρμοδιοτήτων σε όλους τους τομείς μπορεί να «βόλευε» το σύστημα 50 χρόνια πριν, σήμερα όμως αποτελεί τον υπ' αριθμό ένα εχθρό της κοινωνικής αποτελεσματικότητας.

Η πρόκληση για την ελληνική κοινωνία είναι μια ουσιαστική πολιτική, δηλαδή η εξασφάλιση ότι οι πραγματικές δαπάνες της ρύπανσης και της ανεπάρκειας ή της καταστροφής φυσικών πόρων, ενσωματώνονται στις τιμές των προϊόντων και των

υπηρεσιών αλλά και στα καταναλωτικά πρότυπα, σε αντιδιαστολή με ό,τι συμβαίνει σήμερα: ο λογαριασμός έρχεται στο τέλος της αλυσίδας παραγωγής υπό τη μορφή «καθαρισμού» της ρύπανσης και προστίμων, περιβαλλοντικής φορολογίας, φθοράς στη δημόσια υγεία, σμίκρυνσης και υποβάθμισης των οικοσυστημάτων.

Οφείλουμε όλοι να αντιληφθούμε ότι η αειφόρος ανάπτυξη δεν απαιτεί ριζοσπαστικές και απότομες λύσεις αλλά σταδιακές και συγχρονισμένες αλλαγές που θα στηρίζουν τη μακροοικονομία με τη συμμετοχή της κοινωνίας. Η επιδίωξη αειφορικών μεθοδολογιών και τεχνολογιών από την παραγωγή και η κατανόηση μιας τέτοιας προσπάθειας από την κοινωνία θα οδηγήσουν σε μια «καθαρή» και αειφόρο οικονομική ανάπτυξη. Επιπλέον η διάχυση της ανάλογης γνώσης πρέπει να επικεντρωθεί στο κτίσιμο του δυναμικού και των ικανοτήτων της κοινωνίας. Η πληροφόρηση για διαπιστώσεις και σχολιασμούς στα μέσα μαζικής ενημέρωσης ή οι αλληλοκατηγορίες μεταξύ πολιτικών δεν προσφέρουν τίποτα. Η εκπαίδευση για τη μεταφορά γνώσης και καλών πρακτικών είναι το κλειδί για τις αλλαγές που πρέπει να γίνουν.

Στην πρόσφατη θητεία μου στο υπουργείο Παιδείας χαράχθηκε η εθνική στρατηγική της Εκπαίδευσης για την Αειφόρο Ανάπτυξη, με βάση το μοντέλο που αποφασίσθηκε επί ελληνικής προεδρίας στη Σύνοδο Υπουργών Περιβάλλοντος και Παιδείας της UNECE (Οικονομική Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για την Ευρώπη). Ένα καινοτόμο 15ετές πρόγραμμα που σχεδιάστηκε σε συνεργασία με τα αρμόδια Ερευνητικά Κέντρα και ΑΕΙ της χώρας αλλά και με Μη Κυβερνητικούς Οργανισμούς. Βασικό του χαρακτηριστικό είναι η μετεξέλιξη των 57 Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης της χώρας σε εξειδικευμένα κέντρα εκπαίδευσης για τους εκπαιδευτικούς, τους μαθητές και τους πολίτες αλλά και υποστήριξης της έρευνας σε ορισμένους τομείς της αειφορίας. Όλα σε οριζόντια βάση, δηλαδή σε συνεργασία με άλλα υπουργεία, την ερευνητική και ακαδημαϊκή κοινότητα και τους Μη Κυβερνητικούς Οργανισμούς.

Το τελευταίο διάστημα προκλήθηκε δημόσια συζήτηση για την ίδρυση ή όχι υπουργείου Περιβάλλοντος. Ότι ένα Υπουργείο Περιβάλλοντος είναι απολύτως απαραίτητο δεν υπάρχει καμιά αμφιβολία. Το ερώτημα είναι, επιτρέπει η παρούσα κατάσταση να δημιουργηθεί αύριο το πρωί ένα Υπουργείο Περιβάλλοντος; Η σημερινή κατάσταση στη χώρα μας αποτυπώνεται σε ένα σύστημα με πολυδαίδαλες και

κατακερματισμένες αρμοδιότητες, με πολλές από τις αρμόδιες υπηρεσίες της χώρας να λειτουργούν από τότε που ιδρύθηκαν με «κάθετη» λογική, χωρίς οριζόντια συνεργασία και χωρίς συντονισμό. Απτά αποτελέσματα της υπάρχουσας κατάστασης είναι ότι δεν υπάρχει δασολόγιο, κτηματολόγιο ούτε κλιματολογικές και περιβαλλοντικές εθνικές βάσεις επιστημονικής αναφοράς και αναπτυξιακού σχεδιασμού. Η κυβέρνηση προτείνει τη δημιουργία υπουργείου Περιβάλλοντος σε τρία περίπου χρόνια είναι σωστό, γιατί απαιτείται προηγουμένως ένας σημαντικός επιχειρησιακός σχεδιασμός, προκειμένου όλες οι συναρμόδιες υπηρεσίες της χώρας, που πολλές δεν ανήκουν σήμερα στο ΥΠΕΧΩΔΕ, να τεθούν υπό μια κοινή στέγη για την εκπλήρωση των εθνικών στόχων της αειφόρου ανάπτυξης. Πώς να λειτουργήσει άμεσα ένα υπουργείο Περιβάλλοντος, όταν η θαλάσσια ρύπανση είναι αποκλειστική αρμοδιότητα του ΥΕΝ, τα κλιματολογικά και γεωγραφικά δεδομένα του ΥΠΕΘΑ (ΕΜΥ και ΓΥΣ), η εμπορία των αερίων ρύπων του θερμοκηπίου του ΥΠΕΧΩΔΕ, οι επιπτώσεις των περιβαλλοντικών προβλημάτων στην υγεία του Υπουργείου Υγείας, η διαχείριση των εσωτερικών υδάτων τεσσάρων Υπουργείων κ.ά. Συνεπώς, κατά την επόμενη τριετία οι εθνικές πολιτικές για την αειφορία θα πρέπει να αναδείξουν ένα νέο επιχειρηματικό μοντέλο που θα δίνει αξία στην εταιρική αειφορική ευθύνη αλλά και σε ένα νέο καταναλωτικό μοντέλο που θα απελευθερώσει τα ευεργετήματα των καθαρότερων τεχνολογικών λύσεων και των καλών καθημερινών πρακτικών στην κοινωνία.

Για να επιτύχουμε όλα αυτά ως χώρα χρειαζόμαστε αυτογνωσία για τη περιβαλλοντική μας κατάσταση που σύμφωνα με τους διεθνείς δείκτες είναι δυσάρεστη, αλλά και μια νέα οριζόντια οργάνωση του κράτους στα θέματα περιβάλλοντος και αειφορίας και όχι μόνο. Άλλωστε, το κόστος της απραξίας είναι σίγουρα μεγαλύτερο από το κόστος των λογικών προληπτικών μέτρων και της επανίδρυσης του κράτους όπως η κυβέρνηση αυτή έχει υποσχεθεί.

Το άρθρο δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα «ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ» στις 11 Νοεμβρίου 2007, σ. 35.